

NOTĂ ANALITICĂ
în baza statisticilor oficiale

SISTEMELE DE APROVIZIONARE CU APĂ ȘI CANALIZARE ÎN PROFIL TERITORIAL

CUPRINS

Preambul	5
Aspecte generale cu privire la infrastructura de aprovizionare cu apă	6
Infrastructura de alimentare cu apă și sisteme de canalizare disponibilă în plan regional.....	8
Dotarea gospodăriilor cu acces la apă și canalizare	11
Consumul de apă și evacuarea apelor uzate	16
Concluzii și recomandări privind îmbunătățirea statisticilor teritoriale.....	18
ANEXA 1: Componenta zonelor și abrevieri utilizate	19
ANEXA 2: Date primare care au stat la baza calculelor operate în lucrare	20

LISTA TABELELOR

TABELUL 1. Numărul probelor cercetate cu indicii sanitaro-chimici și microbiologici, 2013	7
TABELUL 2. Densitatea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare și nivelul de funcționalitate a acesteia, pe regiuni de dezvoltare și mun. Bălți, %, 2013.....	8
TABELUL 3. Densitatea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare, pe regiuni de dezvoltare și municipiul Bălți și medii de reședință, km de rețea per km ² suprafața teritoriului, 2013	9
TABELUL 4. Dotarea gospodăriilor cu apeduct, apă caldă și sistem de canalizare, pe zone statistice, %, 2013	13
TABELUL 5. Volumul cheltuielilor medii lunare pe o persoană pentru apă rece și canalizare, pe zone statistice, 2013	17
TABELUL 6. Ponderea sistemelor de canalizare care dispun de stații de epurare, pe regiuni de dezvoltare și mun. Bălți, pe medii, 2013.....	17

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Densitatea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare, pe raioane și regiuni de dezvoltare, km rețea per km² de suprafața/teritoriu, 2013..... 10

Figura 2. Dotarea fondului locativ cu apeduct și canalizare pe raioane și regiuni de dezvoltare, %, 2013 12

Figura 3. Distribuția gospodăriilor în funcție de sursele de alimentare cu apă, pe zone statistice, %, 2013..... 13

Figura 4. Distribuția gospodăriilor în funcție de sursele de alimentare cu apă, pe zone statistice, %, 2013 13

Figura 5. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul rețelei de canalizare, %, pe zone statistice, 2013 14

Figura 6. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul rețelei de canalizare, pe medii de reședință, %, 2013 14

Figura 7. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul instalației de apă caldă în interiorul locuințelor, pe zone statistice, %, 2013... 15

Figura 8. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul instalației de apă caldă în interiorul locuințelor, pe zone statistice și medii de reședință, %, 2013 15

Figura 9. Volumul de apă distribuit populației, pe raioane și regiuni de dezvoltare, metru cubi per locuitor, 2013..... 16

ABREVIERI ȘI SIMBOLURI

BNS	Biroul Național de Statistică
ÎS	Întreprindere de Stat
Nr	număr
ODM	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
RD	Regiune de dezvoltare
UAT	Unitate Administrativ-Teritorială
ZS	zonă statistică

Limitări în utilizarea datelor statistice

Totodată sunt întâmpinate și o serie de dificultăți, care se reflectă asupra complexității abordării și de care trebuie să ținem cont în tratarea statisticilor, acestea ținând de:

- Lipsa dezagregărilor în plan regional pentru unii indicatori relevanți analizei;
- Discrepanța enormă în dotarea cu infrastructură între orașele mari și celelalte regiuni. Din această cauză pe unele diagrame lipsesc datele pentru municipiile Chișinău și Bălți pe motiv că valoarea indicatorilor este foarte detașată față de valorile pentru celelalte UAT, făcând imposibilă încadrarea acestora în aceiași diagramă;
- Tot din această cauză, în cazul calculelor bazate pe date dezagregate pe raion, mun. Bălți este scos din calculele aferente regiunii de dezvoltare (RD) Nord (deși administrativ municipiul este inclus în componența RD Nord) pentru a nu afecta comparațiile realizate cu celelalte RD;
- Această abordare în analiza datelor nu este posibilă în cazul indicatorilor pentru care datele sunt dezagregate pe zone statistice, de aceea acolo unde se operează cu cifre per zonă statistică mun. Bălți este inclus în datele aferente regiunii Nord, UAT Gagauzia este inclusă în calculele pentru regiunea Sud, iar Șoldănești este inclus în zona de Nord, dar nu Centru³.

ASPECTE GENERALE CU PRIVIRE LA INFRASTRUCTURA DE APROVIZIONARE CU APĂ

Resursele de apă disponibile constituie un element cheie pentru dezvoltarea economică. Contribuția serviciilor de aprovizionare cu apă și canalizare la dezvoltare fiind cu mult mai vastă decât impactul acestora asupra bunăstării gospodăriilor casnice⁴. În condițiile în care agricultura continuă să contribuie considerabil la formarea PIB al țării (12,34% în anul 2013⁵), fiind totodată domeniul economic cu dependență enormă de disponibilitatea resurselor de apă, disparitățile regionale în accesul la apă iminent determină diferențe și în domeniul dezvoltării activității agricole.

Strategiile de dezvoltare a regiunilor țării, elaborate de Agențiile de Dezvoltare Regională, la rândul său, identifică reabilitarea infrastructurii fizice drept una din prioritățile de dezvoltare regională în vederea îmbunătățirii accesului la infrastructură de calitate pentru populația regiunilor, agenții economici naționali și investitorii străini. Printre imperatiivele priorității **Reabilitarea infrastructurii fizice** se regăsește și reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare.

Adițional, unul din Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului formulate pentru Republica Moldova ține de asigurarea durabilității mediului, țintele pentru anul 2015 stabilind:

- Reducerea în jumătate către anul 2015 a numărului de persoane fără acces permanent la surse sigure de apă. Majorarea ponderii populației cu acces permanent la surse sigure de apă de la 38,5% în 2002, până la 65% în 2015.
- Reducerea cu jumătate până în 2015 a numărului de persoane fără acces la sisteme de canalizare și salubritate îmbunătățite, ce presupune majorarea ponderii populației cu acces la canalizare îmbunătățită de la 31,3% în 2002 până la 65% în 2015.

³ http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/ocupare_somaj/Fora_Munca_2014.pdf

⁴ Strategia de Aprovizionare cu Apă și Canalizare a Republicii Moldova (versiune revizuită, 2012).

⁵ Biroul Național de Statistică, Conturi Naționale.

Principala sursă de alimentare cu apă potabilă a Moldovei sunt sursele de ape subterane, din care se alimentează 100% din populația rurală și 30% din cea urbană, sau 65% din toată populația țării. Din sursele de suprafață cel mai important este r. Nistru, căruia îi revin 32%, r. Prut – 2,8%, altor surse de suprafață - 0,2%⁶.

Dacă în cazul apelor de suprafață monitorizarea efectuată de Serviciul Hidrometeorologic de Stat indică un nivel moderat de poluare, fără evoluții esențiale în ultimul deceniu, în cazul apelor subterane se menține un nivel ridicat al probelor necorespunzătoare la indicii sanitaro-chimici.

În anul 2013, în cazul a 71% din numărul total de **probe cercetate cu indicii sanitaro-chimici și 30% cu indicii microbiologici** sunt constatate abateri de la normele sanitare (**Tabelul 1**). Situația trebuie interpretată în sensul accesului scăzut la apă de calitate datorat, pe de o parte, unui nivel scăzut de acces la surse centralizate (sursele decentralizate înregistrează cel mai înalt nivel al probelor cu abatere de la normele sanitare – 80% în cazul indicilor sanitaro-chimici și 36% în cazul celor microbiologici), pe de altă parte, degradării aceluiași sisteme centralizate de alimentare cu apă existente (67% a probelor cu abateri a indicilor sanitaro-chimici și 10% microbiologici).

TABELUL 1. Numărul probelor cercetate cu indicii sanitaro-chimici și microbiologici, 2013

	CHIMICI			MICROBIOLOGICI		
	Total	din care, cu abateri de la normele sanitare		Total	din care, cu abateri de la normele sanitare	
		Nr.	%		Nr.	%
Surse centralizate de alimentare cu apă	1908	1283	67	1751	172	10
Surse decentralizate de alimentare cu apă	5507	4388	80	6247	2260	36
Bazine acvatice de suprafață în folosința populației	1099	359	33	1207	346	29
Total probe	8514	6030	71	9205	2778	30

Sursa: Biroul Național de Statistică, conform datelor Centrului Național de Sănătate Publică

⁶ Idem.

INFRASTRUCTURA DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI SISTEME DE CANALIZARE DISPONIBILĂ ÎN PLAN REGIONAL

Diferențele înregistrate între regiuni în ceea ce ține de infrastructura de aprovizionare cu apă și servicii de canalizare implică abordări specifice în dezvoltarea regională. Aparent RD Sud dispune de cea mai **densă infrastructură de apeducte**, cu cea mai înaltă pondere a gospodăriilor casnice conectate, comparativ cu regiunile Centru și Nord. Astfel, densitatea exprimată ca **raport între numărul de localități și sisteme disponibile de apeduct** înregistrează în RD Sud nivelul de 1,2 localități per sistem, aproape comparabil cu RD Centru (1,9), însă aproape de trei ori mai mic decât în RD Nord (3,6)⁷ (Tabelul 2).

În același timp înregistrăm diferențe inverse în ceea ce ține de **densitatea rețelelor de canalizare**, cea mai densă rețea existînd în RD Nord și RD Centru (cite 10,6 localități per sistem), însă semnificativ mai scăzut față de RD Sud (11,8 localități per rețea).

În ceea ce privește **funcționalitatea apeductelor** RD Sud și RD Centru înregistrează nivele mai înalte - 94,5% și 92,9% din sistemele disponibile sunt funcționale, comparativ cu doar 86,8% în RD Nord.

În schimb în RD Nord nivelul de **funcționalitate a sistemelor de canalizare** este cel mai înalt - 70,3%, pe cînd în RD Sud doar unul din doua sisteme este funcțional (52,2%). UTAG înregistrează la acest capitol rata maximă de funcționare a sistemelor de apeduct (100%) și o rată comparabilă cu RD Sud de funcționare a sistemelor de canalizare (55,6%).

Modul dat de reprezentare a densității rețelelor este mai puțin aplicabil pentru municipiile Chișinău și Bălți, precum într-o anumită măsură și pentru UTAG, din cauza specificului cu privire la numărul de localități. Spre exemplu, mun. Bălți, cu două sisteme de apeducte per trei localități în componența unității, ceea ce indică o densitate comparabilă cu RD Sud. În realitate, însă, ca și acces al populației, mun. Bălți înregistrează un nivel incomparabil mai înalt față de RD Sud. La fel și UTAG, cu o mărime medie a localităților net mai mare față de restul raioanelor.

TABELUL 2. Densitatea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare și nivelul de funcționalitate a acesteia, pe regiuni de dezvoltare și mun. Bălți, %, 2013

Indicatori statistici	Nord*	Centru	Sud	UTAG	mun. Chișinău	mun. Bălți
Densitatea sistemelor de apeduct (nr. de localități per sistem)	3,6	1,9	1,2	0,9	2,1	1,5
Rata de funcționalitate a sistemelor de apeduct (%)	86,8%	92,9%	94,5%	100%	100%	100%
Densitatea sistemelor de canalizare (nr. de localități per sistem)	10,6	10,6	11,8	3,6	3,5	1,5
Rata de funcționalitate sistemelor de canalizare (%)	70,3%	63,4%	52,2%	55,6%	100%	100%

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind activitatea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare⁸.

* Calculul nu include datele pentru mun. Bălți, care este prezentat aparte

⁷ Nivelul scăzut al indicatorului exprimă o densitate mai mare a rețelelor.

⁸ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=4405>.

Un alt mod de prezentare indică discrepanțe mai mici între regiuni. Densitatea rețelelor de apeduct, exprimată ca și km de apeduct per km² de suprafață a teritoriului, indică un nivel mai echilibrat între regiuni (de la 0,18 km de apeduct per 1 km² de suprafață în RD Nord și, respectiv, 0,41 în UTAG) (**Tabelul 3**).

Și mai mici sunt discrepanțele în ceea ce ține de densitatea rețelelor de canalizare. Totodată, persistă dezechilibrul în dotarea orașelor și satelor cu apeducte. În RD Nord comunitățile urbane au o densitate de apeducte aproape dublă față de cele rurale, pe când în celelalte RD situația este inversă.

Aici într-un mod mai evidențiat putem vedea că nivelul de dotare al orașelor mari cu infrastructura de aprovizionare de apă și canalizare este de zeci de ori mai înalt față de celelalte UAT. Totodată, comunitățile rurale din componența municipiilor rămân la un nivel de dotare similar cu satele din celelalte regiuni.

Aceste discrepanțe sunt vizibile și în diagrama de mai jos (**Figura 1**), RD Sud și RD Centru fiind regiunile cu nivel comparativ dens de apeducte și mai puțin dens al sistemelor de canalizare, pe când RD Nord se evidențiază prin densitate mai scăzută a rețelelor de apeduct.

Discrepanțele pe raioane sunt și mai evidente. Raioanele Cantemir, Leova, Telenești, Ocnița dar, în special Șoldănești (amplasate în cadranul stînga-jos)¹⁰, sunt raioanele cu cea mai mică densitate a rețelelor atât de apeduct, cât și canalizare, astfel abordările în cadrul politicilor de dezvoltare regională trebuie să vizeze în aceste raioane crearea infrastructurii aferente în întregime. Raioanele precum Dubăsari, Nisporeni, Ialoveni (cadranul dreapta-jos) dispun de o densitate moderată a rețelei de apeduct, dar cu o densitate foarte scăzută a sistemelor de canalizare, astfel fiind necesară abordarea în sensul dezvoltării sistemelor de canalizare în primul rînd pentru a spori nivelul de tratare a apelor uzate.

TABELUL 3. Densitatea infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare, pe regiuni de dezvoltare și municipiul Bălți și medii de reședință, km de rețea per km² suprafața teritoriului, 2013

		Nord*	Centru	Sud	UTAG	mun. Chișinău	mun. Bălți
Densitatea sistemelor de apeduct	Total	0,18	0,23	0,31	0,41	3,5	5,6
	Urban	0,10	0,09	0,08	0,16	3,4	5,4
	Rural	0,08	0,14	0,23	0,25	0,1	0,2
Densitatea sistemelor de canalizare	Total	0,04	0,04	0,03	0,03	2,0	3,1
	Urban	0,04	0,03	0,03	0,03	1,9	3,0
	Rural	0,004	0,004	0,002	0,01	0,04	0,1

Sursa: calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică, *Cercetarea statistică privind activitatea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare*⁹

*Calculul nu include datele pentru mun. Bălți, care este prezentat aparte

⁹ <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=4405>.

¹⁰ Divizarea pe cadrane, vizualizată prin liniile albastre este făcută în baza mediilor pentru toate raioanele. Astfel densitatea medie a apeductelor pentru toate raioanele este de 0,25 km apeduct

DOTAREA GOSPODĂRIILOR CU ACCES LA APĂ ȘI CANALIZARE

Accesul populației la servicii de aprovizionare cu apă și canalizare poate fi analizat nu doar reieșind din disponibilitatea sistemelor respective în localitate, dar și în ce măsură populația beneficiază de aceste servicii. În acest context, pot fi analizați adițional 2 indicatori: nivelul de dotare a fondului locativ și ponderea gospodăriilor și/sau a populației care beneficiază de aceste servicii.

Dotarea fondului locativ cu servicii centralizate de aprovizionare cu apă și canalizare variază între 7% (fond locativ dotat în raionul Telenești) și 69% în UTA Găgăuzia, 83% în mun. Bălți și 99% în mun. Chișinău (**Figura 2**).

În cadrul regiunilor de dezvoltare, regiunea Nord se remarcă printr-o variație mică, deopotrivă cu un nivel scăzut de dotare, atât cu servicii de aprovizionare cu apă, cât și servicii de canalizare (variație între 16% și 28%).

O variație relativ înaltă se constată și în RD Sud, unde iese în evidență raionul Cantemir, cu un nivel de peste două ori mai mic decât liderul din regiune și cu 11% mai mic decât următorul raion din regiune. Cel mai mare

nivel de dotare este înregistrat în raionul Căușeni – 69% din fond locativ dotat cu apeduct și 60% cu canalizare.

Variația cea mai înaltă între raioane este înregistrată în RD Centru – doar 7% în raionul Telenești și 54% în Anenii Noi.

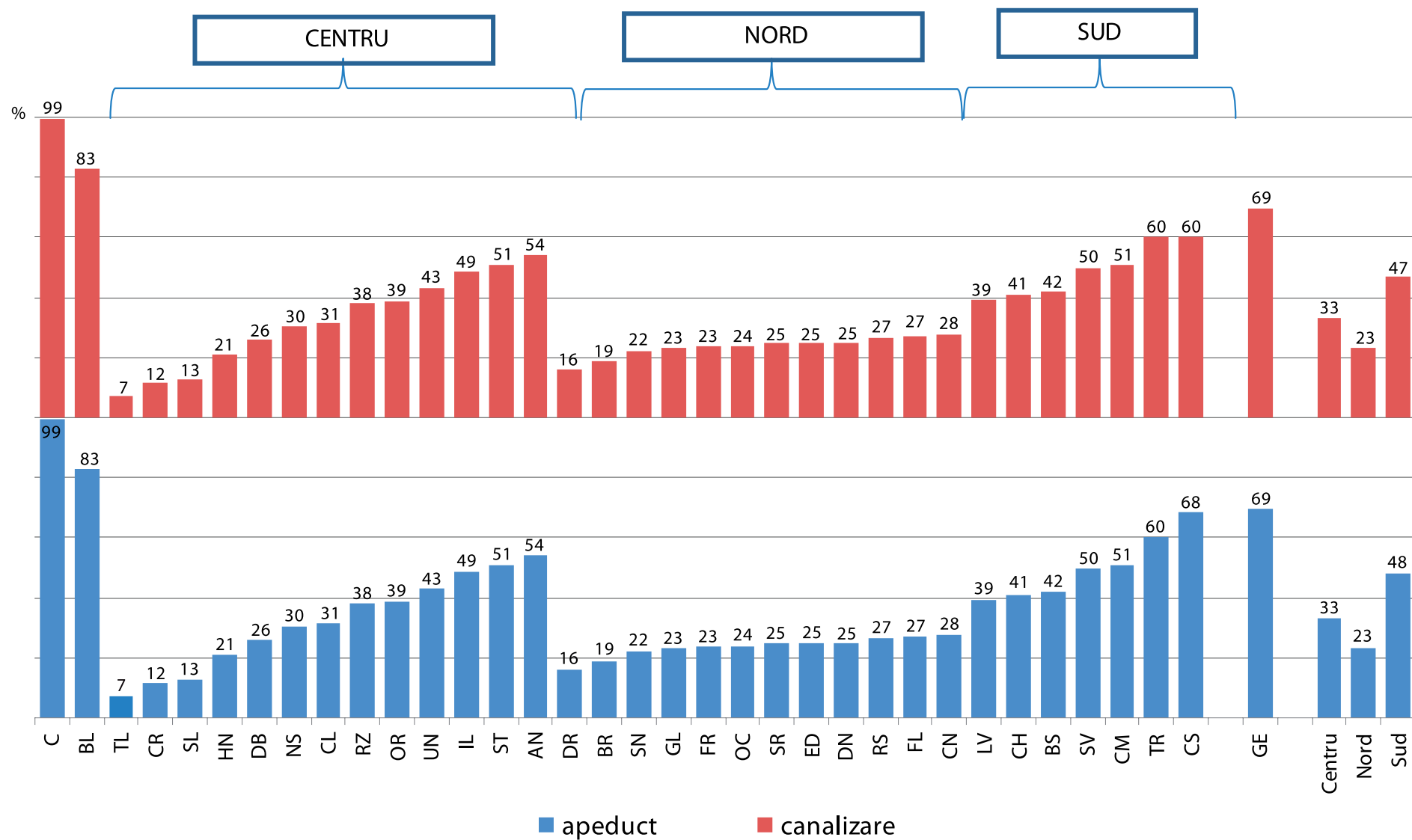
Astfel, abordările politicilor publice în domeniul dezvoltării infrastructurii în regiuni trebuie să adopte nuanțe specifice. În RD Centru eforturile trebuie canalizate spre eliminarea discrepanțelor enorme între raioane, iar RD Nord necesită eforturi generale de extindere a infrastructurii de apeducte și canalizare.

Dacă ne referim la ponderea gospodăriilor care beneficiază de serviciile de **aprovizionare cu apă și sisteme de canalizare**, constatăm cel mai înalt nivel pentru mun. Chișinău – 96,5% gospodării conectate la apeduct și 96,7% la sisteme de canalizare (**Tabelul 4**).

În cazul celorlalte zone, discrepanțele sunt majore atât în raport cu mun. Chișinău, cât și între regiuni. **Accesul gospodăriilor la rețele publice de apeduct** variază între 68,2% în zona Sud și 39,2% în zona de Nord. Accesul la **sisteme de canalizare** este marcat de discrepanțe un pic mai moderate, variind între 55,2% gospodării cu acces în zona Sud și 41,3% în zona Nord. Astfel, pentru toate zonele, cu excepția mun. Chișinău, nivelul de acces la surse de apă și sisteme de canalizare este cu mult sub ținta stabilită pentru anul 2015 în agenda națională a ODM¹², fiind puțin probabil să fie atins nici măcar la nivel național.

În special, este limitat accesul la apeduct și canalizare pentru populația din mediul rural (de circa 2,5 ori mai mic față de urban).

FIGURA 2. Dotarea fondului locativ* cu apeduct și canalizare pe raioane și regiuni de dezvoltare, %, 2013

Sursa: Biroul Național de Statistică.

* reprezintă ponderea suprafețelor dotate în total suprafețe

TABELUL 4.

Dotarea gospodăriilor cu apeduct, apă caldă și sistem de canalizare, pe zone statistice, %, 2013

	Mun. Chișinău	Nord	Centru	Sud	Mediu de reședință	
					Urban	Rural
Apeduct rețea publică	96,5	39,2	46,7	68,2	89,4	35,2
Sistem de canalizare	96,7	41,3	46,9	55,2	88,1	33,3
Apă caldă	88,8	25,1	32,6	36,4	70,8	21,6

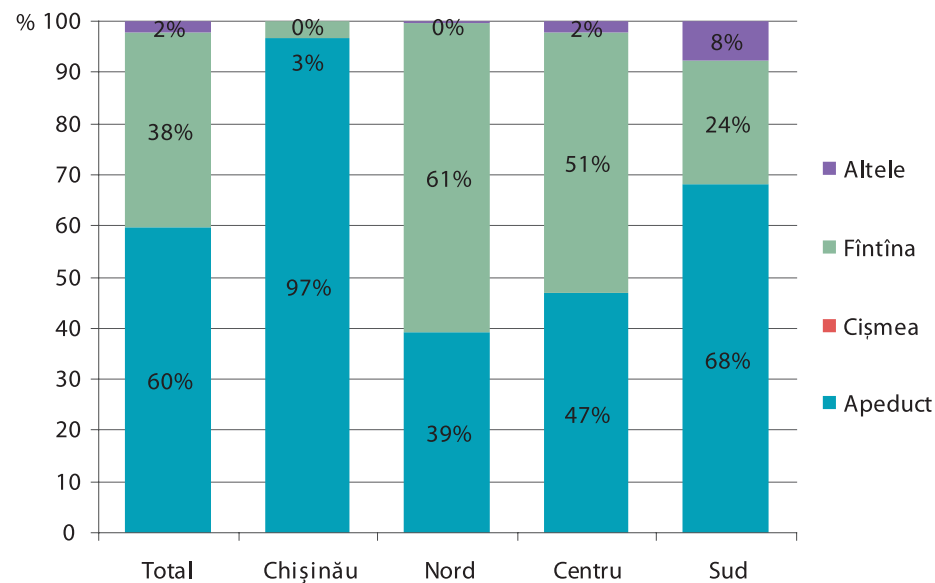
Sursa: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

Lipsa accesului la apeducte este compensată aproape în întregime de fântâni. La nivel național 38% gospodăriile se alimentează cu apă potabilă din fântâni (Figura 3). Pe zone statistice, evident, cea mai mică parte a astfel de gospodării este în mun. Chișinău – 3%, în celelalte zone procentul este invers proporțional accesului la apeducte. Cea mai mare parte a gospodăriilor care se alimentează cu apă din fântâni fiind în ZS Nord (61%), cea mai mică în ZS Sud (24%).

Și, totuși, cea mai mare discrepanță teritorială în accesul la surse de apă potabilă este în funcție de tipul localității, zonele rurale fiind în mare dezavantaj în ceea ce ține de accesul la surse centralizate de aprovizionare cu apă. Doar una din trei gospodării din mediul rural este conectată la apeduct, 61,5% aprovizionându-se cu apă din fântâni (Figura 4). În mediul urban (inclusiv municipiile) la apeduct sunt conectate nouă din zece gospodării.

FIGURA 3.

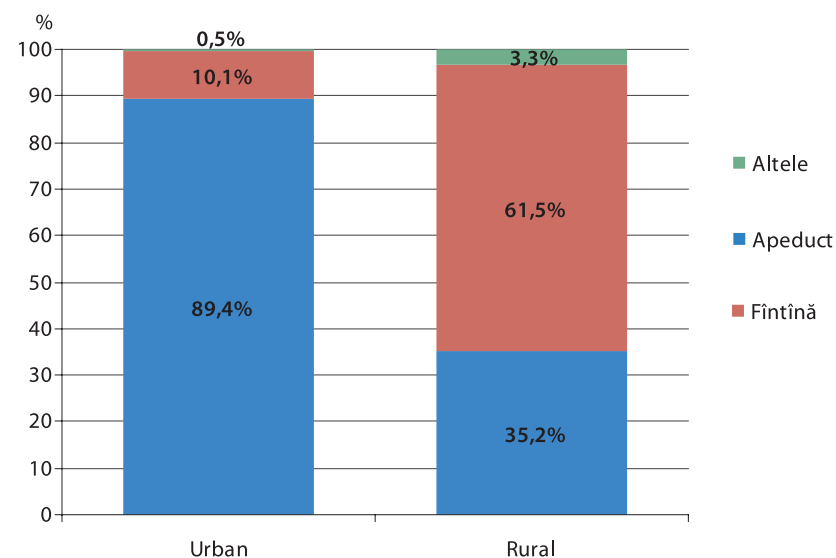
Distribuția gospodăriilor în funcție de sursele de alimentare cu apă, pe zone statistice, %, 2013

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

FIGURA 4.

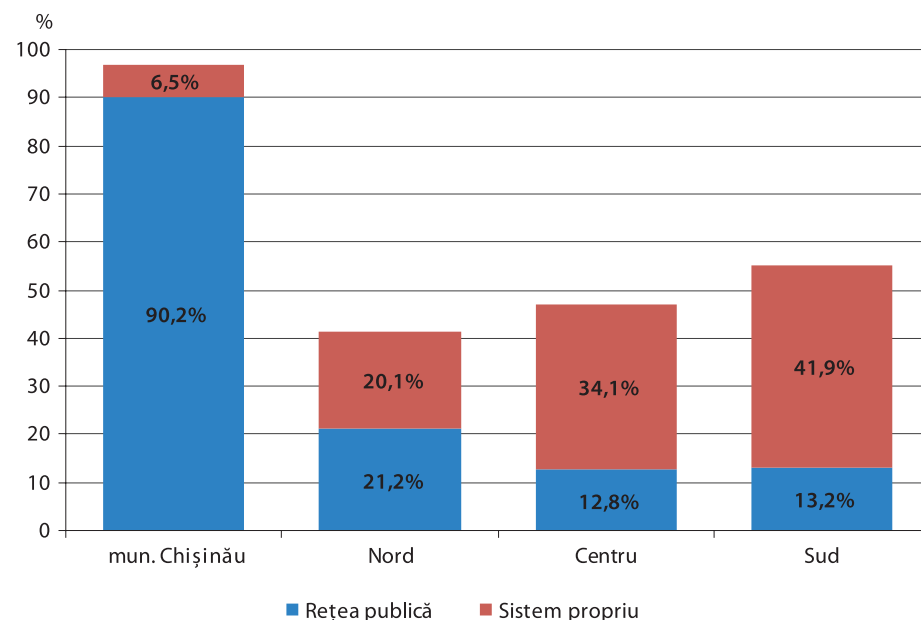
Distribuția gospodăriilor în funcție de sursele de alimentare cu apă, pe zone statistice, %, 2013

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

În cazul sistemelor de canalizare, cifrele generale nu oferă o imagine adecvată asupra discrepanțelor pe zone statistice în ceea ce privește accesul la sisteme de canalizare. Deși per total (cu excepția mun. Chișinău) în ZS Sud este înregistrat cel mai înalt nivel de acces al gospodăriilor la sisteme de canalizare (55,2%), în marea parte a cazurilor este vorba de sisteme proprii, deci necentralizate (**Figura 5**). Astfel, doar 13,2% din gospodăriile din ZS Sud sunt conectate la rețele publice de canalizare, celelalte 41,9% gospodării sunt conectate la sisteme proprii. Și dimpotrivă, în ZS Nord este cel mai mic procentul gospodăriilor conectate la canalizare în general (41,3%), însă cu cel mai mare procent al celor conectate la rețea publică (21,2%).

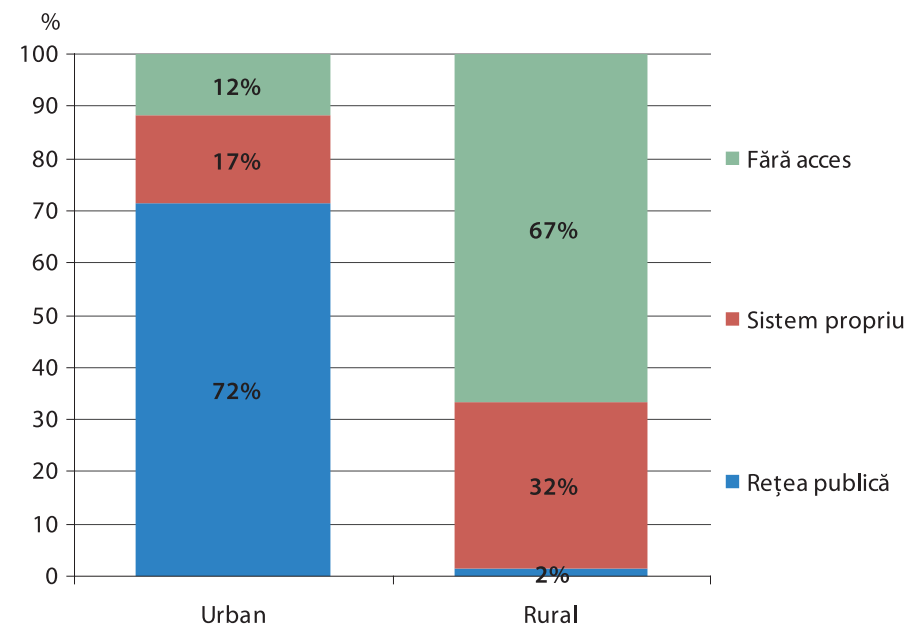
FIGURA 5. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul rețelei de canalizare, %, pe zone statistice, 2013

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

Și în cazul rețelelor de canalizare, discrepanța dintre sat și oraș este enormă, rețelele publice de canalizare fiind aproape lipsă în mediul rural, iar 67% gospodăriile din sate nu au acces la nici-un fel de canalizare (**Figura 6**).

FIGURA 6. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul rețelei de canalizare, pe medii de reședință, %, 2013

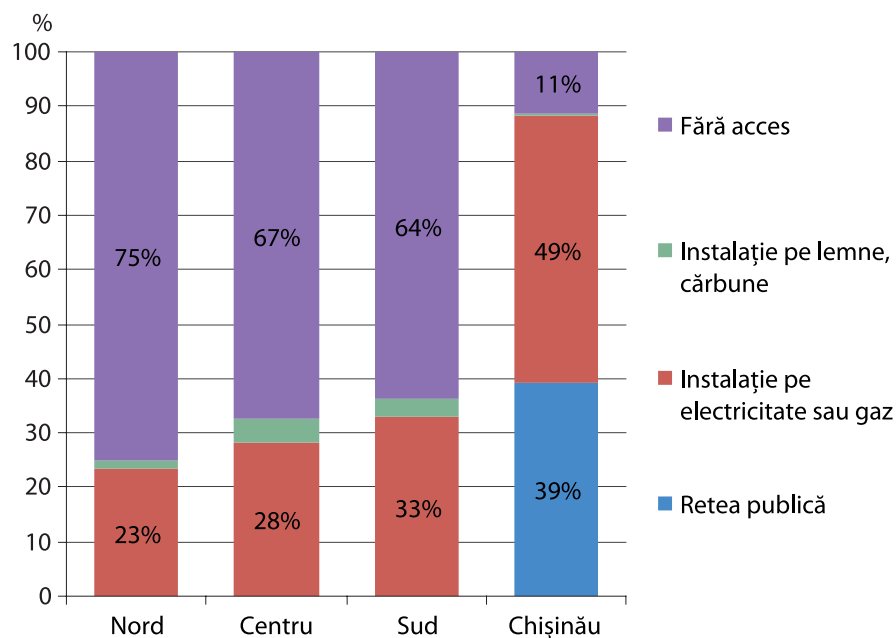
Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

În cazul instalațiilor de apă caldă, rețea publică de alimentare cu apă caldă există doar în mun. Chișinău, de care beneficiază 39% din gospodării (**Figura 7**). Fiecare a doua gospodărie din capitală (49%) dispune de instalație autonomă pe electricitate sau gaze naturale, iar 11% din gospodării nu dispun de acces la instalații de apă caldă.

În celelalte zone statistice accesul variază între 25% din gospodării care dispun de instalație de apă caldă în ZS Nord și, respectiv, 36% în ZS Sud.

Este evident că variația accesului la instalații de apă caldă este determinată de accesul la rețeaua de gaze.

FIGURA 7. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul instalației de apă caldă în interiorul locuințelor, pe zone statistice, %, 2013

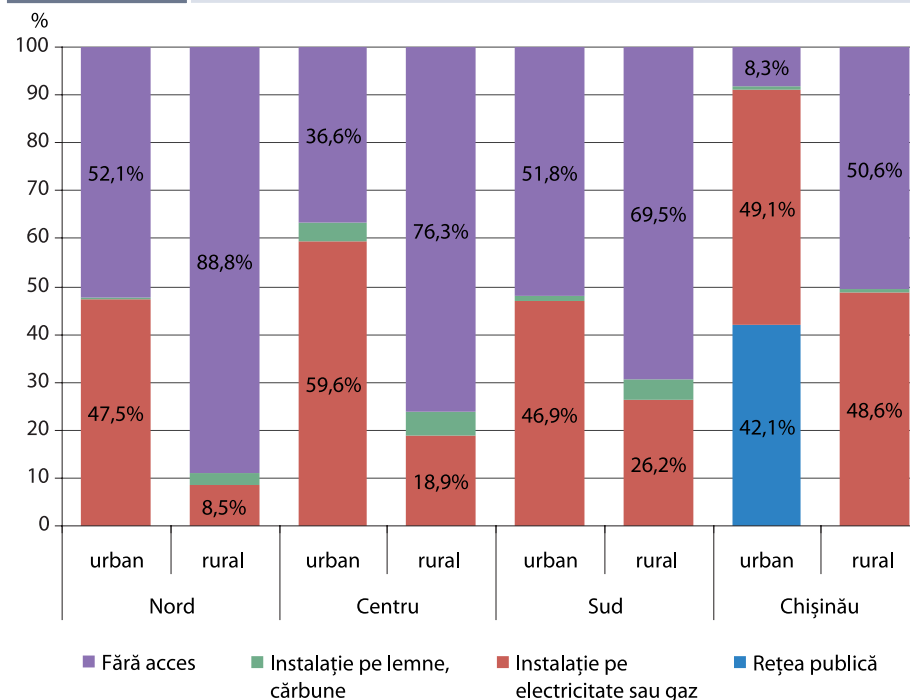

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

În funcție de mediul de reședință, remarcăm că în cazul mun. Chișinău rețeaua publică este accesibilă doar în orașul Chișinău. În localitățile din suburbii jumătate din gospodării rămân fără acces la o asemenea comoditate (Figura 8).

Indiferent de zonă statistică, satele înregistrează cel mai scăzut nivel de acces la instalații de apă caldă.

FIGURA 8. Distribuția gospodăriilor în funcție de tipul instalației de apă caldă în interiorul locuințelor, pe zone statistice și medii de reședință, %, 2013

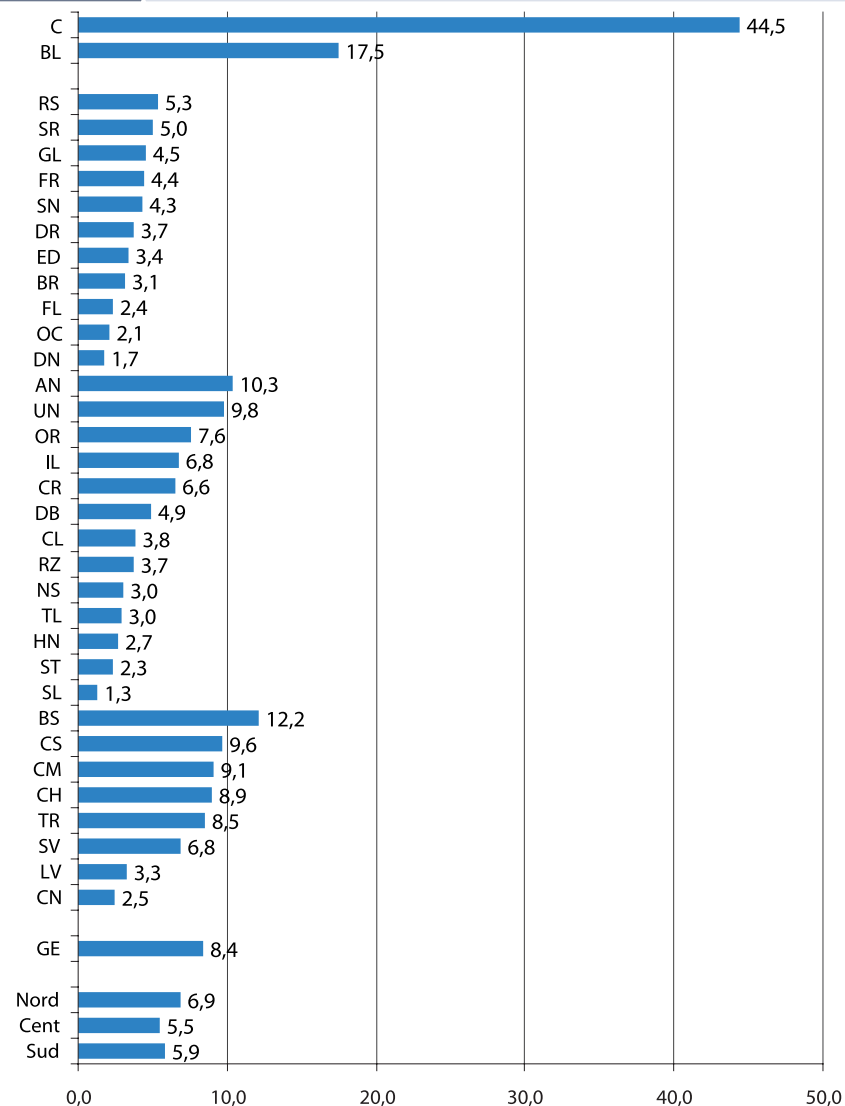
Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

CONSUMUL DE APĂ ȘI EVACUAREA APELOR UZATE

O altă perspectivă asupra aprovizionării cu apă o oferă volumul de apă distribuit populației. Acesta arată cât se poate de clar caracterul fragmentar al statisticilor în domeniul aprovizionării cu apă. Dacă ne referim la volumul de apă per cap de locuitor distribuit în mun. Chișinău drept standard de consum (unica UAT cu dotarea aproape completă a fondului locativ cu conexiune la apeduct), vedem că în restul țării, marea parte a apei consumate rămâne în afara statisticilor pe motiv că provine din surse descentralizate. Chiar și în mun. Bălți volumul de apă distribuit per cap de locuitor este de 2,5 ori mai scăzut față de mun. Chișinău (**Figura 9**).

În celelalte regiuni nivelul de distribuire a apei este de 7-8 ori mai mic față de Chișinău. Se păstrează și discrepanțele majore între raioanele din interiorul regiunilor, corelînd în mare parte cu indicatorul de dotare a fondului locativ cu acces la apeduct și canalizare.

FIGURA 9. Volumul de apă distribuit populației, pe raioane și regiuni de dezvoltare, metru cubi per locuitor, 2013

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind activitatea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare¹³.

Cheltuielile operate de gospodării pentru consumul de apă rece și canalizare sunt destul de uniforme pe zone statistice. Aici, însă, trebuie să ținem cont că cifra (cheltuielile) este matematic influențată de nivelul de acces la surse centralizate (pentru care în mare parte și sunt operate cheltuieli monetare), pe de altă parte, de costul serviciului dat. De aceea, discrepanța între mun. Chișinău și restul țării în ceea ce ține de volumul de apă consumată nu este la fel de pronunțată în cazul cheltuielilor pentru apa consumată, din cauza costului mai mic al serviciului aprovizionare cu apă în Chișinău față de celelalte regiuni.

Per total trebuie să remarcăm că cheltuielile pentru apă rece și canalizare constituie o pondere modestă în volumul total al cheltuielilor de consum (Tabelul 5).

Și în final, în cazul sistemelor de canalizare existente nu toate dispun de stații de epurare, astfel încât apa să fie tratată.

Cea mai bună situație dintre regiunile de dezvoltare este în UTAG, unde toate cele 5 sisteme de canalizare dispun de stații de epurare. În mun. Chișinău una din cele zece sisteme existente nu dispune de stație de epurare, iar în mun. Bălți sistemul de canalizare din una din localitățile rurale din componența municipiului nu este conectată la stație de epurare.

În celelalte zone statistice nivelul de dotare a sistemelor de canalizare cu stații de epurare variază între 65% în ZS Centru și 86% în ZS Sud (Tabelul 6).

TABELUL 5. Volumul cheltuielilor medii lunare pe o persoană pentru apă rece și canalizare, pe zone statistice, 2013

Zone statistice	Cheltuieli pentru apă rece și canalizare, lei/persoană	Ponderea cheltuielilor pentru apă rece și canalizare în total cheltuieli de consum, %
Total	16,1	0,9%
Nord	11,2	0,7%
Centru	11,0	0,7%
Sud	16,4	1,1%
Mun. Chișinău	27,9	1,2%

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice.

TABELUL 6. Ponderea sistemelor de canalizare care dispun de stații de epurare, pe regiuni de dezvoltare și mun. Bălți, pe medii, 2013

Regiuni de dezvoltare	Total	Urban	Rural
Mun. Chișinău	90%	83%	100%
Mun. Bălți	50%	100%	0%
Nord	69%	71%	64%
Centru	65%	60%	68%
Sud	86%	89%	80%
U.T.A. Găgăuzia	100%	100%	100%

Sursa: Biroul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind activitatea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare¹⁴.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA STATISTICILOR TERITORIALE

Analiza statisticilor disponibile la moment indică discrepanțe majore între infrastructura de aprovizionare cu apă și servicii de canalizare în plan regional. La fel, sunt constatate discrepanțe majore și în interiorul regiunilor și, în special, între orașe și sate. Totodată, nivelul de funcționalitate a infrastructurii disponibile la general este foarte scăzut, însă în ultimii ani, totuși, remarcăm o îmbunătățire a situației privind accesul populației la sisteme centralizate de alimentare cu apă, în special în mediul rural.

Abordările politice în regiuni trebuie să adopte nuanțe specifice. Pe lângă eforturile de extindere a infrastructurii și sporirea a accesului populației la servicii sigure de aprovizionare cu apă de calitate și servicii de canalizare, în RD Centru, în mod special, eforturile trebuie canalizate spre eliminarea discrepanțelor enorme între raioane, iar RD Sud necesită, în mod special,

extinderea infrastructurii de canalizare spre nivelul de prezență a celei de aprovizionare cu apă.

În statisticile disponibile la nivel regional lipsesc o serie de indicatori și dezagregări care ar spori considerabil complexitatea eventualelor analize. Asemenea analize pot fi îmbunătățite prin prezentarea în plan regional a indicatorilor precum:

- Volumul apelor uzate capturate de sistemele de canalizare, precum și apelor epurate;
- Volumul pierderilor de apă pe parcursul furnizării;
- Volumul total al apei consumate de populație și agenți economici, care să includă și volumele consumate din sisteme descentralizate;
- Volumul apei consumate după scop – consum casnic, industrial, agricol;
- Repartiția populației în funcție de calitatea apei în acces, sau indicator de calitate a apei în plan regional.

Metodologia de colectare a datelor privind activitatea sistemelor de alimentare cu apă are anumite limitări în prezentarea informației dezagregate la nivel de localitate, dat fiind că întreprinderea care prestează aceste servicii raportează informația per total întreprindere, nefiind posibilă divizarea acesteia pentru fiecare localitate deservită. În acest context, menționăm că BNS a inițiat activități de îmbunătățire a metodologiei de colectare a datelor întru soluționare situației menționate.

Anexa 1: COMPONENTA ZONELOR ȘI ABREVIERI UTILIZATE

Unitatea administrativ-teritorială	Abreviere utilizată	Zona statistică	Regiune de dezvoltare
mun. Chișinău	C	Mun. Chișinău	Mun. Chișinău
Bălți	BL	Nord	Nord
Briceni	BR	Nord	Nord
Donușeni	DN	Nord	Nord
Drochia	DR	Nord	Nord
Edineț	ED	Nord	Nord
Fălești	FL	Nord	Nord
Florești	FR	Nord	Nord
Glodeni	GL	Nord	Nord
Ocnița	OC	Nord	Nord
Rîșcani	RS	Nord	Nord
Sîngerei	SN	Nord	Nord
Soroca	SR	Nord	Nord
Șoldănești	SL	Nord	Centru
Anenii Noi	AN	Centru	Centru
Călărași	CL	Centru	Centru
Criuleni	CR	Centru	Centru
Dubăsari	DB	Centru	Centru

Unitatea administrativ-teritorială	Abreviere utilizată	Zona statistică	Regiune de dezvoltare
Hîncești	HN	Centru	Centru
Ialoveni	IL	Centru	Centru
Nisporeni	NS	Centru	Centru
Orhei	OR	Centru	Centru
Rezina	RZ	Centru	Centru
Strășeni	ST	Centru	Centru
Telenești	TL	Centru	Centru
Ungheni	UN	Centru	Centru
Basarabasca	BS	Sud	Sud
Cahul	CH	Sud	Sud
Cimișlia	CM	Sud	Sud
Cantemir	CN	Sud	Sud
Căușeni	CS	Sud	Sud
Leova	LV	Sud	Sud
Ștefan Vodă	SV	Sud	Sud
Taraclia	TR	Sud	Sud
U.T.A. Găgăuzia	GE	Sud	UTAG

Anexa 2: DATE PRIMARE CARE AU STAT LA BAZA CALCULELOR OPERATE ÎN LUCRARE

Caracteristicile unităților teritoriale, 2013

Unitate teritorială	Populație	Densitate locuitori/km ²	km ²	Municipii	Orașe	Localități din componența orașelor	Sate-reședințe	Localități din componența comunelor	Total localități
Chișinău	804476	1 421,3	563	1	6	2	12	14	35
Bălți	149784	3 185,1	47	1			2		3
Anenii Noi	83429	93,7	890		1	5	25	14	45
Basarabeasca	28683	97,8	293		1		6	3	10
Briceni	73945	91,4	809		2		26	11	39
Cahul	124729	80,8	1543		1	1	36	17	55
Călărași	78482	104,2	753		1		26	24	51
Cantemir	62262	71,8	868		1	1	27	15	44
Căușeni	91318	69,9	1306		2	1	28	17	48
Cimișlia	60771	65,9	923		1	3	22	13	39
Criuleni	73700	106,7	691		1	2	24	16	43
Dondușeni	43703	68,8	635		1		21	8	30
Drochia	88498	88,9	996		1		27	12	40
Dubăsari	35196	114,2	308				11	4	15
Edineț	81589	88,0	927		2	4	30	13	49
Fălești	91937	85,8	1071		1	1	32	42	76
Florești	88718	82,3	1078		3		37	34	74
Glodeni	60432	80,7	748		1	1	18	15	35

(Continuare)

Unitate teritorială	Populație	Densitate locuitori/km ²	km ²	Municipii	Orașe	Localități din componența orașelor	Sate-reședințe	Localități din componența comunelor	Total localități
Hîncești	121218	82,3	1473		1		38	24	63
Ialoveni	100676	127,8	788		1		24	9	34
Leova	53206	69,7	763		2	1	23	13	39
Nisporeni	66094	105,4	627		1		22	16	39
Ocnița	54861	93,0	590		3		18	12	33
Orhei	125376	102,3	1226		1		37	37	75
Rezina	51212	83,4	614		1	3	24	13	41
Rîșcani	68715	73,8	931		2	6	26	21	55
Sîngerei	92556	90,1	1028		2	1	24	43	70
Șoldănești	42440	71,4	594		1		34	33	68
Soroca	100106	96,0	1043		2	2	25	10	39
Ștefan Vodă	71030	71,4	994		1		22	10	33
Strășeni	92098	125,6	733		1		22	3	26
Taraclia	44009	65,4	673		1		14	11	26
Telenești	73102	86,6	844		1	2	30	21	54
Ungheni	117386	99,1	1185		2	1	31	40	74
U.T.A. Găgăuzia	161897	84,5	1916		2	1	23	5	32
Nord (fără Bălți)	845060	938,8	9 855,5		20,0	15,0	284,0	221,0	540,0
Centru	1060409	1 302,7	10 725,7		13,0	13,0	348,0	254,0	628,0
Sud (fără UTAG)	697905	592,7	7 363,7		10,0	7,0	178,0	99,0	294,0

Informații privind infrastructura de apeducte și canalizare disponibile, cantitatea de apă livrată și suprafața de locuințe dotate, 2013

Unitate teritorială	Sisteme de alimentare cu apa - total	Sisteme funcționale de alimentare cu apa	Sisteme de canalizare - total	Sisteme de canalizare funcționale	Volumul de apa distribuită (mii metri cubi)		Mii metri pătrați de suprafață a locuințelor dotată cu:		Fondul locativ (mii m ² de suprafață totală)	
					total	inclusiv populației	Apeduct	Canalizare	Suprafața totală	Suprafața locuibilă
Chișinău	17	17	9	9	46002,3	35766,8	17243,3	17243,3	17337,1	10813,5
Bălți	2	2	1	1	3681,2	2623,5	2043,3	2043,3	2462,8	1600,3
Anenii Noi	48	47	5	3	949	861	1076,3	1076,3	1980,5	1393,3
Basarabeasca	15	15	2	1	386,4	348,5	243,3	243,3	578,4	360
Briceni	17	15	3	3	276,3	230	339,5	339,5	1830,9	1255,9
Cahul	23	21	4	2	1299,9	1115,7	1072,5	1072,5	2606,8	1728,5
Călărași	15	15	1	1	457	302	525,6	525,6	1669,7	1253,8
Cantemir	10	9	1	1	183,9	155,9	402	402	1454,5	1084,7
Căușeni	60	58	2	2	947,6	878,3	1481,3	1309,5	2166,9	1407,9
Cimișlia	65	59	7	2	612,5	551,1	748,5	748,5	1477,8	960
Criuleni	29	29	3	3	515,7	485,2	246,7	246,7	2110	1428,7
Dondușeni	3	3	3	3	104,3	75,9	334,9	334,9	1340	1007
Drochia	10	5	3	1	362,9	325,8	383,7	383,7	2380,1	1754,8
Dubăsari	4	4	1	1	190,6	173,8	202,8	202,8	776,1	512,8
Edineț	5	5	3	3	609,5	279,5	483	483	1941,7	1409,8
Fălești	2	2	1	1	256	217,5	584,5	584,5	2147,6	1684,7
Florești	28	22	9	3	505	392,2	504	504	2145,5	1576,6
Glodeni	21	18	7	4	511	274,7	317,3	317,3	1362,3	1012,8
Hîncești	21	21	5	5	391,3	326,3	566,4	566,4	2668,6	1961,2
Ialoveni	43	43	8	1	756,6	685,9	1087,3	1087,3	2239,3	1527,5
Leova	6	6	1	1	213,8	173,8	470,3	470,3	1198,4	805,5
Nisporeni	13	13	1	1	237,4	198	394,3	394,3	1303,3	931,7
Ocnița	5	4	3	3	125,9	115,1	366	366	1535	1043,7
Orhei	65	57	4	3	1464,6	952,9	990,8	990,8	2566,4	1849
Rezina	8	8	1	1	239,8	189,1	390,2	390,2	1026,6	687,2
Rîșcani	28	28	3	3	420,5	364,5	536,2	536,2	2004,5	1445,8

(Continuare)

Unitate teritorială	Sisteme de alimentare cu apa - total	Sisteme funcționale de alimentare cu apa	Sisteme de canalizare - total	Sisteme de canalizare funcționale	Volumul de apă distribuită (mii metri cubi)		Mii metri pătrați de suprafață a locuințelor dotată cu:		Fondul locativ (mii m ² de suprafață totală)	
					total	inclusiv populației	Apeduct	Canalizare	Suprafața totală	Suprafața locuibilă
Sîngerei	28	25	1	1	465,7	397,1	457,5	455,7	2053,2	1431,3
Șoldănești	1	1	0	0	67,1	54,7	121,7	121,7	971,2	688,5
Soroca	2	2	1	1	8164,5	502,1	564,3	564,3	2279,8	1669,3
Ștefan Vodă	44	43	4	1	535,7	485,9	836	836	1687,1	1293
Strășeni	18	10	5	4	265,6	209,5	1075,2	1075,2	2122,5	1595,4
Taraclia	14	13	2	2	439,4	375,3	685,4	685,4	1134,4	745,1
Telenești	43	38	1	1	255,6	216,8	120,1	120,1	1632,4	1267,6
Ungheni	17	16	6	2	1537,6	1146,5	1027,9	1027,9	2373,9	1679,4
U.T.A. Găgăuzia	36	36	9	5	1495,6	1364	2496,2	2496,2	3597,7	2506,8
Nord (fără Bălți)	149,0	129,0	37,0	26,0	11 801,6	3 174,4	4 870,9	4 869,1	21 020,6	15 291,7
Centru	325,0	302,0	41,0	26,0	7 327,9	5 801,7	7 825,3	7 825,3	23 440,5	16 776,1
Sud (fără UTAG)	237,0	224,0	23,0	12,0	4 619,2	4 084,5	5 939,3	5 767,5	12 304,3	8 384,7

Empowered lives.
Resilient nations.

GUVERNUL ROMÂNIEI

Acest material a fost elaborat în baza datelor statistice ale Biroului Național de Statistică, cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și a Guvernului României și diseminat în cadrul Proiectului Comun ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național”.

Opiniile prezentate în această lucrare nu reflectă neapărat opiniile oficiale ale Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Guvernului României sau Biroului Național de Statistică. Reproducerea totală sau parțială a conținutului acestei publicații este autorizată cu condiția indicării clare și exacte a sursei.

Autor text: Maria Vremiș

Suport informațional din partea BNS: Lucia Spoială, director general, Ala Negruța, șefa Direcția statistică serviciilor sociale și condițiilor de trai

Design: Ion Axenti

Coordonare: Aurelia Spătaru